

Lausunto

11.05.2026

VN/27639/2025

Asia: VN/27639/2025

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av jaktlagen och av 4 § i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur (vitkindad gås och storskarv)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f. tackar för möjligheten att lämna utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av jaktlagen och av 4 § i lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur.

Allmänna kommentarer och lägesbild

SLC understöder starkt propositionens målsättning att flytta vitkindad gås och storskarv till jaktlagens tillämpningsområde samt att möjliggöra skydds jakt direkt med stöd av lag. Propositionen innebär ett viktigt steg mot en mer praktisk, rättvis och verklighetsförankrad förvaltning av skarv och vitkindad gås vilkas populationer vuxit kraftigt och orsakat betydande ekonomiska och sociala problem för jordbruket, fiskerinäringen och landsbygden i stort. Det är positivt att regeringsprogrammets skrivningar nu omsätts i konkret lagstiftning.

SLC anser att den nuvarande situationen blivit ohållbar. De praktiska möjligheterna att förebygga skador har under de senaste åren varit mycket begränsade samtidigt som populationerna fortsatt växa. För jordbrukarnas del har detta inneburit återkommande omfattande skörde förluster, ökade kostnader och osäkerhet kring foderförsörjningen. Trots omfattande satsningar på gåsfält, skrämjelåtgärder och forskning har de verkliga skadorna inte minskat i tillräcklig grad. Tvärtom visar utvecklingen tydligt att kostnaderna för hantering av konflikten ökat utan att problemen lösts. Detta är ett tydligt tecken på att nuvarande förvaltningsmodell inte fungerar.

SLC välkomnar därför särskilt att skydds jakt ska kunna bedrivas direkt med stöd av lag utan långsamma och kostsamma dispensförfaranden. Den nuvarande situationen där dispensavgifterna höjts till 1500 euro samtidigt som åtgärderna inte har tillräcklig skadeförebyggande effekt är inte acceptabel. Systemet har i praktiken lett till att många markägare och näringsutövare saknar realistiska möjligheter att reagera tillräckligt snabbt på akuta skador. Skyddsjakten minskar byråkratin avsevärt och kan samtidigt minska statens kostnader för skadeersättningar.

SLC anser det är viktigt att Finland fullt ut använder de möjligheter till flexibilitet som kommissionen tydligt lyfter fram i sina råd. SLC vill särskilt framhålla kommissionens konstaterande att långvariga erfarenheter från Finland visar att förebyggande jakt kan vara motiverad för att förebygga allvarliga jordbruksskador.

SLC vill i detta sammanhang särskilt lyfta fram artikel 2 i fågeldirektivet. I artikeln inkluderar den tillfredsställande nivån av fågelarters populationer både ekologiska, vetenskapliga och kulturella krav, samtidigt som ekonomiska och rekreationsmässiga krav ska beaktas. SLC anser att de två arternas populationer blivit större än vad artikelns krav förutsätter och kräver. Problemet handlar inte längre enbart om att skrämja bort fåglar från enskilda åkrar utan om att populationerna nått nivåer som inte längre är hållbara i relation till ekonomiska och samhällseliga krav. Detta faktum borde tydligare framgå i propositionen.

För en långsiktig förvaltning av arterna anser SLC att Finland bör fortsätta påverkansarbetet för att flytta arterna från fågeldirektivets bilaga I till bilaga II. SLC framhåller att det är emot direktivets ändamål och den allmänna acceptansen för skyddsåtgärder att hålla livskraftiga arter strikt skyddade.

SLC understöder att vitkindad gås och storskarv enligt propositionen införs som fredade viltarter i jaktlagen. Tillvaratagandet av det byte som fås vid skyddsjakten är en central del av jakt. Det är bra att lagförslaget möjliggör tillgodonyttjandet av vitkindad gås och skarv. Förbudet mot försäljning har sitt ursprung i EU:s fågeldirektiv. SLC anser att det förbudet bör hävas direkt när EU:s lagstiftning möjliggör det. Ytterligare understöder SLC det smidiga systemet för fångstanmälan som propositionen presenterar.

Artspecifika kommentarer:

Vitkindad gås

Vad gäller vitkindad gås understöder SLC förslaget om skydds jakt på åkrar där skörden inte bärgats. Det är viktigt att åtgärderna kan riktas till de kritiska tidpunkter då skadorna uppstår och då flockar snabbt kan förstöra hela odlingar. Kravet på minst fem individer framstår också som motiverat. Det är positivt att jakten tillåts året runt för att skydda den odlade grödan. Ändringen i lagen om

förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur är också en elementär del av propositionen. Ändringen är en förutsättning för att även i fortsättningen trygga ersättningar för skador orsakade av vitkindade gäss.

När det gäller ersättningssystemet konstaterar SLC ändå att dagens system inte fullt ut motsvarar de verkliga ekonomiska förluster som skadorna förorsakar jordbrukarna. Ersättningarna baserar sig huvudsakligen på värdet av den förlorade skörden medan indirekta kostnader i stor utsträckning lämnas obeaktade. För många husdjursgårdar innebär förlorade vall- och proteinfoderarealer ökade inköp av foder, högre produktionskostnader och inkomstbortfall som direkt kan kopplas till gåsskadorna. SLC anser att ersättningssystemet är bristfälligt och att detta ytterligare ökar behovet av effektiva åtgärder för att förebygga skador. SLC ser positivt på att propositionen lyfter fram försörjningsberedskapens betydelse och den centrala rollen av gårdarnas egen foderproduktion.

SLC anser dessutom att möjligheterna till åtgärder borde ses över även på andra områden där vitkindade gäss orsakar betydande problem, såsom stränder, parker och andra offentliga områden där stora mängder fåglar kan innebära hygieniska problem och olägenheter för människor. Det är positivt att propositionen beaktar flygsäkerheten, men även andra samhällsliga olägenheter bör erkännas tydligare och fungerande dispensförfaranden tryggas.

Skarv

Vad gäller skarv understöder SLC förslaget om att skydds jakt ska vara möjlig inom 300 meter från viktiga förökningsområden och fiskeredskap från och med den 1 augusti till och med den 28 februari. På ett avstånd av högst 300 meter från fiskodlingsanläggningar året runt, samt inom 300 meter vid utplantering av fisk. SLC vill betona att skadorna skarven orsakar, inte begränsas endast till direkt predation utan påverkar också bland annat fiskbeståndens beteende och försvårar därigenom fisket ekonomiskt. SLC anser att det är viktigt att lagstiftningen erkänner dessa indirekta ekonomiska effekter tydligare. Den nuvarande rättspraxisen har i praktiken gjort effektiva åtgärder nästan omöjliga, vilket ytterligare understryker behovet av den föreslagna skyddsjakten.

SLC anser därmed att de föreslagna åtgärderna utgör en viktig och välkommen början, men konstaterar samtidigt att propositionen inte löser all potentiell problematik. Dessutom är de åtgärder som nu bereds restriktiva i förhållande till andra närliggande länder som Sverige och Danmark men även Åland. I Sverige har Naturvårdsverket konstaterat att ankomstjakt och oljering av ägg är centrala åtgärder för att konkret reglera skarvpopulationerna. Det nu presenterade lagförslaget presenterar inga lösningar för dessa åtgärder. SLC anser därför att lagförslagets effekt bör följas upp och ytterligare åtgärder för ett smidigare och mer fungerande dispensförfarande för nämnda åtgärder bör undersökas. Detta förutsätter tydligare nationella riktlinjer för när och hur sådana åtgärder kan genomföras inom ramen för lagstiftningen. SLC anser att en nationell förvaltningsplan för skarven kan vara behövlig för att skapa grund för ytterligare åtgärder för att

begränsa de skador skarven orsakar. Samtidigt måste man finna lösningar för hur skarvbestånden kan förvaltas även inom naturskyddsområden.

Avslutande kommentarer

Avslutningsvis vill SLC betona att propositionen är ett viktigt steg i rätt riktning, men att arbetet inte får stanna här. De nu förslagna åtgärderna borde implementeras snarast möjligt så att man redan kommande höst kunde bedriva skyddsjakt. Det långsiktiga målet måste vara att vitkindad gås och skarv förs in i fågeldirektivets bilaga II. Nationellt bör ytterligare verktyg för att förebygga skador orsakade av arterna förberedas, speciellt för skarvens del. Det är inte rimligt att arter med mycket starka populationer fortsatt behandlas inom ett strikt skyddssystem som inte motsvarar dagens verklighet.

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.

Mats Holmgård

Skogsombudsman

Laxåback Jonas

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.